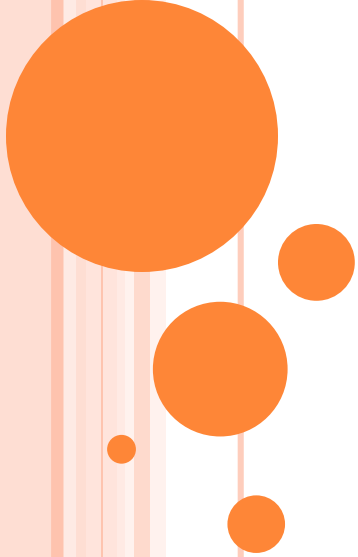

TASARIM ve ESTETİK

ESTETİK;

Estetiğin konusu olarak güzel;

Plato(İ.Ö. 427-347) her alanda kusursuzu arayan düşünce biçimi içerisinde nesnel olan mutlak güzeli aramıştır. Buna karşın, Aristoteles'in (İ.Ö. 384-322) güzel yargısı, alışkanlıkların, heyecanların ve kişiliğin etkisindedir; mutlak değildir. Rönesans estetiğinde ise güzel antik dönem kadar önemli bir yer tutar; Leonardo'ya (1452-1519) göre sanat akıl işidir ve güzel sanatçı tarafından yaratılır. Raphael (1483-1520) ise güzelin doğada var olduğunu , doğadaki güzeli gören ve gösterebilen kişinin ise sanatçı olduğunu belirtir.

Hegel (1770-1831) ise güzeli,

doğal ve sanatsal güzellik olarak ikiye ayırmaktadır. Doğal güzelliği estetiğin konusu olarak ele almayan Hegel'e göre, evrensel bir güzellik yasası ve güzellik beğenisi olamaz. Günümüzde estetik salt güzel kavramı üzerine oturmamaktadır; Örneğin H. Read, her güzel olanın sanat olmadığı gibi, her sanat olanında güzel olmayabileceği düşüncesindedir.

Estetiğin konusu olarak sanat;

Güzelin felsefesi olarak başlayan estetiğin giderek sanatı, sanat kuramlarını, sanatın toplumdaki yerini, sanatın işlevi gibi sorunları kapsamına aldığı bilinmektedir. Aynı zamanda sanata bir yarar sağlama amacı da yüklenmektedir. Rönesansta ise iki tür bilgiden söz edilmektedir; Bilimsel bilgi, estetik bilgi olmak üzere. Estetik bilgi, sanat aracılığı ile elde edilmekte, sanatın görevi ise insan-doğa ilişkisini incelemek olmaktadır.

Hegel ise estetiği bir sanat felsefesi olarak görmüştür. Sanatın görevinin ise duyu yoluyla algılanan biçimlendirmelerle gerçeğin bilincine vardırarak olduğunu belirtmektedir. Bunun yanında, Plehanov (1856-1918) ve Lukacs (1885-1970) da sanatın gerçekleri dile getirmesini ve toplumsal yararı üzerinde durur. Bu noktada, yukarıdaki tanımlardan yola çıkılarak Őu söylenebilir; Aydınlanma çağından başlayarak estetik disiplin düşünürlerinin sanattan bekledikleri yarar, gerçeklerin kavranmasına aracı olmasıdır. Sanat, felsefenin açıklayamadığı, bilimin akıl yoluyla yorumlayamadığı gerçeklerin bilincine vardırarak, anlaşılması güç ve bilgi isteyen bir olgu olarak görülür. Hangi doğrultuda olursa olsun sanattan beklenen yararın elde edilebilmesi için sanatın etkili olması gerekmektedir. Bu nedenledir ki günümüz estetiğinin yüklendiği görev yaşamın estetik özümsemesidir.

Estetik yaşantının gerçekleşmesi için, sanat yapıtı ile aktarılmak istenen dűřuncenin (içerik) , sanat kolunun gerektirdiği anlatım aracıyla (biçim), sanat alıcısına (özne) aktarılması gerekir. İçerik biçim ile aktarılır. Aktarılan içerik, özne tarafından algılandığında estetik yaşantı gerçekleşmiş olur. Bu noktada, içerik-biçim ilişkisi, estetiğin temel sorunsallarının başında gelir. İçerik- Biçim ilişkisinin nasıl olacağı tartişmaların merkezinde yer almaktadır. A. Ziss'e gűre; “ iki yandan hangisinin ağır bastığını sűylemek gereksizdir. Sanatsal bir biçimlenme olmadan gerçek sanat var olamaz . Ne içerik somut bir sanatsal biçim dışında, ne de biçim belli bir içerik olmadan var olabilir” Bu nedenle aşağıda, mimarlıkta biçim içerik ilişkisi öncelikle ele alınmaktadır.

Estetik değer ise kendiliğinden var olan, bağımsız bir değer değildir, ancak öznenin algılamasıyla var olur. Öznenin estetik yeteneğine, sanatsal deneyimlerine, öznel idrak yeteneğine bağımlı olarak özne her zaman nesneye bir anlam katar. Algılama kuşkusuz öznel bir durumdur. Ancak özne bağımsız değildir. Tüm öznel davranışların olduğu gibi algılamanın da eğitsel, toplumsal, kültürel yanları vardır.

Estetik algılama büyük ölçüde bilgilenmeye bağlıdır. Bilgi sahibi olmak gördüğümüzü ya da duyduğumuzu kavramak için gereklidir, ancak etkilenmeyi sağlamak için yeterli olmayabilir. Etkilenmede öznenin, ait olduğu kültür, çevre, gelenekler rol oynar. Bilginin elde edildiği bu ortam bir bütün olarak estetik kültürü oluşturur.

